

چرا قیمت نان گران نشد

وبه بازنگری ستاد تنظیم بازار سپرده شد!؟

قیمت نان بالا و بالا تر می رود!

قیمت نان را به جای ۱۵ درصد، ۳۲ درصد افزایش دادند و وزن نان را هم کم کردند!

امیرجوهری لنگرودی

amir_772@hotmail.com

شنبه ۴ آذر ۱۳۹۶ برابر با ۲۵ نوامبر ۲۰۱۷

نان و آب یعنی زندگی و هستی مردمان هر جامعه، وقتی هر کدام از این دودر بساط زندگی نباشد یا خللی در عرضه آنها رخ دهد، گذران زندگی همگانی دچار اختلال می گردد. خبر گرانی نان در کل جامعه، زندگی توده عظیم میلیونی را با دشواری روبرو می نماید و تمامیت وضعیت روانی جامعه را دچار خلل می سازد و ما پیامد های مخرب این گرانی را در تمامی عرصه های زندگی مردمان ما شاهد خواهیم بود.

در فقدان امنیت و ایمنی غذایی مشروعیت دولت ها در معرض پرسش قرار می گیرد. اما لغو ناگهانی مصوبه گرانی نان نیز - علیرغم هر پیامد مثبتی - نشان از بی ثباتی تصمیم گیری و سیاست گذاری در ایران دارد و دارای هزینه های خاص خود است.

گرانی نان دارای پیامدهای اقتصادی و سیاسی قابل توجهی است و به نظر می رسد رئیس قوه مجریه و البته کلیت حاکمیت با آگاهی از این هزینه ها، مصوبه گرانی نان را لغو نمودند. تصمیم گیری های سریع و سپس لغو آن در ایران شگفت آور نیست، چه جامعه ایران پیش از این هم شاهد چنین عقب نشینی هایی بوده است. نمونه آن مصوبه مربوط به تبدیل واحد ملی از ریال به تومان است که پس از مناقشه ها و جنجال های گسترده تصویب و سپس بدون توضیح لغو شد.

تغییر ناگهانی و غیر مترقبه مصوبات اعلان شده دولت نماد بلاتکلیفی دولت و ناکارآمدی نظام تصمیم گیری آن بوده و طبیعتاً دارای هزینه های سیاسی و اقتصادی گزافی است. تزلزل تصمیم گیری دولت به سرعت به سایر بخش های اقتصادی جامعه سرایت کرده و سرمایه گذاری کوتاه مدت و بلند مدت را دچار اختلال می کند. افزون بر این لغو ناگهانی تصمیم ارگان های دولتی پس از اعلان آن، سرمایه اجتماعی یا همان اعتماد عمومی به دولت را کاهش می دهد. چنین شرایطی تهدیدی برای رشد اقتصادی به شمار می آید.

مردم به درستی می پرسند : در همه دوره ها ، گرانی نان پیشدرآمد گرانی دیگر الزامات زندگی جاری ما است . ما در برابر هزینه های گران آب و برق ، گاز و تلفن ، پست و مالیات و انواع عوارض ، گوشت قرمز و میوه ، لبنیات و انواع سبزیجات ، انواع برنج و سیب زمینی ، پیاز و روغن ، چای و کدو بادنجان ، گرانی رخت و لباس ، کفش و کلاه ، حمل و نقل و ایاب و ذهاب ، دارو و درمان ، اجاره خانه و بیکاری ، قیمت ارز و طلا، مالیات بر ارزش افزوده ، گرانی بنزین و مواد سوختی و دهها قلم کالا و خدمات گران جاری زندگی روزمره مان ، کدامیک از آنان را جایگزین گذران خود سازیم . آیا پاسخی است .

کارگزاران نظام به صراحت بر زبان میرانند بالا رفتن قیمت نان نه پانزده (۱۵) در صد ، بلکه سی و دو (۳۲) درصد بالا برده شده است . این بیان محمد محمدی مدیرکل تعزیرات حکومتی استان تهران است . او با بیان اینکه ؛ قیمت نان را به جای ۱۵ درصد، ۳۲ درصد افزایش دادند گفت: « آنچه به مردم اطلاع رسانی می شود با آنچه در واقعیت اتفاق افتاده متفاوت است و ما انتظار داریم که مسئولان به مردم اطلاعات غیرواقعی ندهند. » ، محمدی افزود : « بر اساس مصوبه تنظیم بازار کشور قیمت نان باید حداکثر ۱۵ درصد و آن هم به طور اختیاری افزایش پیدا کند. یعنی اگر لازم است در استان ها این اتفاق بیفتد باید حداکثر ۱۵ درصد از قیمت های مصوب سال ۱۳۹۳ بیشتر شود.» (۱) در حالیکه براساس مصوبه ستاد تنظیم بازار قرار بود قیمت انواع نان از روز چهارشنبه اول آذر ماه، به مبلغ ۱۵ درصد افزایش یابد و نرخ های جدید نیز اعلام شده بود، رئیس اتحادیه نانویان سنتی اعلام کرد که قیمت انواع نان از هفته آینده افزایش می یابد.

به گزارش خبرگزاری ایسنا در دوم آذر آمده است : « افزایش قیمت نان در ستاد تنظیم بازار ۱۵ درصد تعیین شده بود و مقرر شد تا اتاق اصناف ایران برای تهران و فرمانداری ها و استانداری ها برای دیگر استان ها و شهرستان ها نرخ های جدید را تعیین کنند تا از ابتدای آذرماه نانویان با نرخ های جدید محصول خود را بفروشند، اما قاسم زراعت کار - رئیس اتحادیه نان سنتی - امروز در حاشیه یازدهمین نمایشگاه بین المللی صنعت آرد و نان، اعلام کرد که قیمت انواع نان از روز شنبه هفته آینده برای تهران و از روز دوشنبه برای دیگر استان ها افزایش پیدا می کند.» وی افزود: «قیمت هر عدد نان لواش ۲۴۱ تومان و نیم ریال، سنگک ۹۲۰ تومان، بربری ۷۵۰ تومان و نرخ تافتون ۴۶۰ تومان در تهران تعیین شد و قیمت نان در سایر استان با اضافه کردن ۱۵ درصد افزایش قیمت به نرخ های قبلی محاسبه می شود...» (۲)

افزایش قیمت ۳۲ درصد نان «تدبیر»ی در راستای عملیاتی کردن رهنمود اقتصاد ریاضتی یا اقتصاد مقاومتی برای واداشتن مردم به سد جوع با « اشکنه پیاز داغ» آیت الله های بظاهر پیاز داغ خور است! ، این اصطلاحی بود که احمد علم الهدی امام جمعه خواب نما شده مشهد در یکی از خطبه های نماز جمعه مشهد بود. امام جمعه یاد شده مردم را به دلیل گلابی از گرانی و ناتوانی دولت در مهار تورم مورد سرزنش قرار داد و خطاب به آنان گفت : «خودتان امکانات غذایی تان را فراهم کنید و قرار نیست زندگی شما همانند گذشته باشد و یا دولت غذای شما را تأمین کند.» او سپس به مردم گفت : « اگر مرغ در دسترس تان نیست آن را با یک ماده پروتئینی دیگر جایگزین کنید. » وی توضیحی در مورد این ماده جایگزین نداد. تنها خطاب به مردم مشهد گفت: « مشهدهای مگر اشکنه پیاز داغ پادتان رفته و آن زندگی را فراموش کرده اید؛...» امام جمعه مشهد با اشاره تلویحی به نابسامانی های اقتصادی کشور گفت : « دشمن می خواهد به خاطر شکم، ما را از پای درآورد.» همچنین ناصر مکارم شیرازی نیز مردم را در مواجهه با گرانی و فقر به ساده زیستی دعوت کرد و گفت : « ساده زیستی روش انبیا است و موجب نزدیکی به خدا می شود.» (۳) جدا از این بازی های لفاظانه آیت الله ها ، مردم می پرسند : ما در برابر بالا رفتن همه هزینه هاس جاری و ساری زندگی مان ، آنها را با کدام " اشکنه پیاز داغ" جایگزین کنیم!؟

محسن بهرامی ارض اقدس ، مشاور معاون اجرایی رئیس جمهور خاطر نشان کرد: « علاوه بر اینکه سه سال قیمت نان ثابت ماند، کیفیت به شدت کاهش یافت و کمیت چانه ها نیز به شدت افت کرد به نحوی که چانه های نان آنقدر کوچک شد که قابل تحمل برای مردم نبود. در عین حال، در ابتدای روی کار آمدن دولت یازدهم، فشار زیادی از ناحیه دست اندرکاران چرخه گندم، آرد و نان وارد بود تا قیمت ها اصلاح شود؛ بنابراین دولت تصمیم گرفت برای حمایت از کشاورزان گندمکار، عقب ماندگی قیمت گندم جبران شود و امروز با جهش قیمت خرید تضمینی مواجه هستیم به نحوی که در دو سال گذشته، دولت قیمت گندم داخلی را از ۶۰۰ تومان به ۱۳۰۰ تومان رساند که دو برابر افزایش را تجربه کرده است.» آنچه معاون اجرایی رئیس جمهور بیان می دارد هدف یکی است و آن اینکه : « تأمین نان مصرفی مردم از طریق واحدهای نان صنعتی بزرگ در کشور را یکی از پروژه های اقتصاد مقاومتی دانست و گفت: « دولت بنا دارد در طرح ملی هدفمندسازی گندم، آرد و نان که بخشی از طرح سازمان مدیریت و برنامه ریزی است، تقویت واحدهای تولیدی نان های صنعتی را صورت دهد و به نوعی حرکت به سمت آزادسازی تدریجی قیمت ها انجام گیرد.... » وی در ادامه اظهار داشت: « امیدواریم در آینده نزدیک، در قالب طرح جامعی که سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به عنوان طرح هدفمندسازی گندم، آرد و نان به ستاد هدفمندی یارانه ها ارایه کند، این اصلاحات صورت گیرد، البته برای طرح ملی گندم، آرد و نان هم دبیرخانه ای به نام کارگروه ملی گندم، آرد و نان با مسئولیت قائم مقام وزیر صنعت، معدن

و تجارت شکل گرفته که در تدارک ارایه طرح جامع گندم، آرد و نان است و قرار است مشکلات مذکور در این طرح جامع دیده شده و برطرف گردد...» (۴)

از سویی می بینیم که از جانب این و آن کارگزار نظام، افزایش قیمت نان با افزایش دستمزد کارگران نانوائی توجیه شده است. این توجیه مغلطه آمیز و خانه خراب کن در برابر دشواری امنیت شغلی کارگران این رشته حرفه ای بوده و توجیه ناتوانی دولت در پاسخگویی نسبت به دشواری های زندگی کارگران و مزد و حقوق بگیران نانوا در کل جامعه ما است.

اولاً: افزایش قیمت نان با افزایش دستمزد کارگران نانوائی ها همراه نشده است. این پرسش مطرح است آیا با افزایش سی و اندی در صدی قیمت نان در میانه ی سال واقعا پیشیزی به حقوق کارگران و کارمندان اضافه شده است؟ آیا یک ریال هم به دستمزد کارگران نانوائی ها (خمیرگیرها، شاطرها، ترازوداران، کارگران کارخانه های آرد و سیلوها و رانندگان حمل آرد، و سایر متفرعات آنان...) اضافه شده است؟

ثانیاً: بسیاری از کارگران نانوائی ها به صورت دانه ای یعنی بر اساس تعداد نان فروش رفته طی روز، حقوق دریافت می کنند. مثلاً نرخ مزد چانه گیر بابت هر نان ۱۷ تومان و نانوا شاطر ۲۲ تومان است. و این در حالیست که افزایش قیمت نان، باعث کاهش مصرف نان می شود. آخرین گزارش بودجه خانوار بانک مرکزی ایران، کاهش ۳۳ درصدی مصرف نان در سال جاری نسبت به دهه پیش را نشان می دهد چرا که وقتی مصرف نان مردم بدلیل گرانی یک شبه، کمتر و کمتر می شود، تعداد نان هایی که کارگر روزمزد نانوائی می پزد، کاهش پیدا می کند. بنابراین دستمزد واقعی چانه گیر و شاطر افزایش پیدا نمی کند که هیچ بلکه با افت صعودی همراه می گردد. نگرانی و پرسش این است که ؛ غلظت این ادعا ها، آشکارا ما را در برابر « پروژه ای ارزان سازی نیروی کار» قرار نمی دهد؟ در همین رابطه ما شاهدیم که نانوائی ها در گذشته ۷ تا ۹ نفر کارگر داشتند اما هم اکنون به دلیل آن که با آرد سهمیه ای و یارانه ای توان پرداخت به موقع حقوق کارگران را ندارد در هر نانوائی حدود ۳ نفر به کار مشغولند که با ادامه افت شرایط موجود، ممکن است در آینده، تعداد نفرات به ۲ نفر نیز تقلیل پیدا خواهد کرد.

ثالثاً: تحمیل محرومیت بر مصرف غذای اصلی لایه های محروم جامعه با بهره جویی از شلاق قیمت ها، به عنوان یک راهکار نئولیبرالی مثل آن است که برای اندازه کردن تخت با قد بیمار، تخت را جا بجا نکنیم بلکه پای بیمار را ببریم. در واقع دولت تدبیر به عنوان مجری اقتصاد مقاومتی یا ریاضتی با گران کردن غذای اصلی اقشار محروم و تهیدست مردمان جامعه ما، گامی تازه در مسیر وادار کردن مردم به سد جوع با «اشکنه پیاز داغ» ادعایی امام جمعه مشهد، احمد علم الهدی فرموده، سایر حجج اسلام و آیت الله ها (۵)؛ راه می برد!

با اینهمه، همین امامان جمعه در سراسر کشور، امروز که این جا و آنجا واکنش ها را می بینند به فوریت به بهانه گرانی نان، موج سواری بر نارضایتی مردم را دستمایه خطبه های خود کرده اند. نمونه زیر امام جمعه آبدان (جنوب استان بوشهر) در واکنش به خبر گرانی پانزده درصدی نان گفت: «مسئولین نه برای خدمت به مردم که برای چپاول بیت المال تغییر می کنند. بر مردم فشار وارد می شود. آمارهای دروغ از تورم و اشتغال و مانند این می دهند. نان را گران می کنند. نفت را نخواستیم، حداقل بگذارید نان سر سفره مردم بماند.»

اما تنها نان گران نشد هم کیفیت نان و هم حجم نان نیز کاهش یافت چرا که قیمت نان بر اساس وزن چانه ی خمیر تعیین می شود. در بسیاری از نانوائی ها چانه ی خمیر وزن نمی شود، بلکه بعد از اعلام نرخ نان، نان ها کم کم آب می روند! در نتیجه نان های کوچک در حقیقت به قیمتی بیشتر از نرخ اعلام شده به دست مردم می رسد. در اینجا از نوع آرد و کیفیت پخت حرفی نمی زنم و تنها به قیمت نان می پردازم. هیچگونه کنترل و نظارتی بر کار نانوائیان انجام نمی شود برپایه گزارش پیشگفته تسنیم از قول محمد محمدی مدیرکل تعزیرات حکومتی استان تهران آمده است: «... حتی وزن هایی که در سال ۱۳۹۳ مصوب شده، از استاندارد هم کمتر است و برای نمونه وزن خمیر نان سنگک در گذشته ۷۵۰ تا ۸۰۰ گرم بود و در مصوبه سال ۱۳۹۳ هم ۶۶۷ گرم تعیین شد اما در مصوبه اخیر آن را ۵۶۰ گرم تصویب کردند.» بیان چنین ضد و نقیض گویی هایی در برابر توده مصرف کننده و بهانه تراشی گرانی نان، موج سواری بر نارضایتی توده مردم را نشانه گرفته اند. همه سویه این موج سواری از یک طرف به آخوند های نماز جمعه ها و دیگر عمه مطبوعاتی آنان سپرده شده است. و از سوی دیگر خود دولت در یک عقب نشینی آشکار، میزان بالا کشیدن نرخ گرانی، شکل گران کردن نان، زمان اعلان گرانی را در سطح استان ها به ستاد تنظیم بازار به ریاست استانداران برای هر نوع تصمیم گیری واگذار کرده و در سطح شهرستان ها به فرمانداران سپرده اما در شهر تهران، اختیار را به اتاق

اصناف ایران گذاشته اند تا با ارائه یک بر آورد امنیتی از چگونگی واکنش مردم ، همه اشکال را به وضعیت موجود مشروط و موكول نمایند.

بیگمان ؛ گران کردن نان در حقیقت نشانه گرفتن زندگی مردم و کوچک کردن سفره های ساده و بخور و نمیر چند ده میلیون توده خانوار فقیر و کم درآمد است. باید به این نشانه گیری و این کوچک سازی سفره ها اعتراض کرد. این اعتراضات را

منابع

۱- (خبرگزاری تسنیم ؛دوم آذر ۱۳۹۶) <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1396/09/02/1582450>

۲- (خبرگزاری دولتی ایسنا، دوم آذر ۱۳۹۶)

<https://www.isna.ir/news/96090201066>

۳- (سایت تابناک، ششم مرداد ۱۳۹۱)

<http://www.tabnak.ir/fa/news/260940>

۴- (مطبوعات فارس، شنبه چهارم آذر ۱۳۹۶)

[?http://www.matboatfars.com/newsThread.aspx](http://www.matboatfars.com/newsThread.aspx)

۵- (یوتوب سخنان اعلم الهدی، امام جمعه مشهد و ...)

<https://www.youtube.com/watch?v=ag72cTiUEAs>